

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU
ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. 61 852 15 17, 852-77-50, Fax 61 851 86 44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 4 grudnia 2014 roku

RPZ-61-7/14/MT/

DECYZJA nr RPZ 38/2014

Stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Piotrowi Kubale prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, działania Piotra Kubale prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd polegające na stosowaniu we wzorcach umów postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:

1. „Pożyczkodawcy przysługuje w każdym czasie prawo odstąpienia od Umowy i żądania natychmiastowego zwrotu pożyczki, jeżeli zwrot pożyczki będzie wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego Pożyczkobiorcy (...);”
2. „Pożyczkobiorca oświadcza, że: (...) b) Wyraża zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w dokumentacji związanej z Umową, w celu właściwego wykonania zawartej Umowy, w celach statystycznych, w celach archiwalnych, w celach nawiązania kontaktu i oferowania usług i towarów handlowych, w celach przeprowadzania badań rynkowych, oraz związanych z badaniem wiarygodności, zastosowaniem odpowiednich zabezpieczeń wiarygodności, windykacją oraz oceną ryzyka w związku z wykonaniem Umowy oraz w przypadku zawierania takich Umów w przyszłości. Zgoda niniejsza przysługuje również po rozwiązaniu lub wygaśnięciu Umowy”;
3. „Wszelkie sprawy sporne wynikające z niniejszej Umowy Strony będą rozwiązywały polubownie, w formie osobistego kontaktu, za pomocą środków porozumiewania się na odległość, lub w formie korespondencyjnej, a jeżeli nie będzie to możliwe, rozstrzygnie je Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi”;
4. „Pożyczkobiorca poniesie następujące koszty z tytułu podjętych czynności, związanych z obsługą pożyczki lub czynności windykacyjnych: (...) b) sporządzenie i wysłanie monitu papierowego: 15 PLN c) sporządzenie i wysłanie monitu telefonicznego: 5 PLN d) sporządzenie i wysłanie monitu sms: 2 PLN e) sporządzenie i wysłanie Wezwania do zapłaty: 30 PLN f) sporządzenie i wysłanie Ostatecznego wezwania do zapłaty: 30 PLN g) sporządzenie i wysłanie Wezwania do wykupu weksla: 30 PLN h) sporządzenie umowy

ugody, porozumienia spłaty zadłużenia: 150 PLN i) sporządzenie aneksu do umowy: od 20 do 100 PLN j) rozpatrzenie wniosku o restrukturyzację: 100 PLN k) opłata za wizytę terenową: 50 PLN + koszty sądowe i egzekucyjne”

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 7 marca 2014 roku.

II. na podstawie art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **umarza się postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów**, w części dotyczącej podejrzenia stosowania przez Piotra Kubale prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na niezamieszczaniu na wekslu - podpisywanym przez pożyczkobiorców - będącym zabezpieczeniem świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki, klauzuli „nie na zlecenie” lub równoznacznej, co mogło stanowić naruszenie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r., nr 126, poz. 715 ze zm.).

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także „Prezes Urzędu”) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Piotra Kubale prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd (dalej także „Przedsiębiorca”), związane z udzielaniem pożyczek mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a tym samym uzasadnić wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W ramach ww. postępowania kontrolą objęto działania i wzorce umów stosowane przez Przedsiębiorcę, a poczynione ustalenia uzasadniały podejrzenie, że może on dopuszczać się działań stanowiących praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Z uwagi na powyższe, postanowieniem z dnia 27 lutego 2014 roku Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w związku z podejrzeniem stosowania przez Piotra Kubale prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w:

1. **art. 24 ust. 1 i 2 ustawy** o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na niezamieszczaniu na wekslu - podpisywanym przez pożyczkobiorców - będącym zabezpieczeniem świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki, klauzuli „nie na zlecenie” lub równoznacznej, co może stanowić naruszenie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 715);
2. **art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy** o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zamieszczeniu we wzorcach umów pożyczki postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:
  - a) „Pożyczkodawcy przysługuje w każdym czasie prawo odstąpienia od Umowy i żądania natychmiastowego zwrotu pożyczki, jeżeli zwrot pożyczki będzie wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego Pożyczkobiorcy (...);”
  - b) „Pożyczkobiorca oświadcza, że: (...) b) Wyraża zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w dokumentacji związanej z Umową, w celu właściwego wykonania zawartej Umowy, w celach statystycznych, w celach

archiwalnych, w celach nawiązania kontaktu i oferowania usług i towarów handlowych, w celach przeprowadzania badań rynkowych, oraz związanych z badaniem wiarygodności, zastosowaniem odpowiednich zabezpieczeń wiarygodności, windykacją oraz oceną ryzyka w związku z wykonaniem Umowy oraz w przypadku zawierania takich Umów w przyszłości. Zgoda niniejsza przysługuje również po rozwiązaniu lub wygaśnięciu Umowy”;

- c) „Wszelkie sprawy sporne wynikające z niniejszej Umowy Strony będą rozwiązywały polubownie, w formie osobistego kontaktu, za pomocą środków porozumiewania się na odległość, lub w formie korespondencyjnej, a jeżeli nie będzie to możliwe, rozstrzygnie je Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi”;
- d) „Pożyczkobiorca poniesie następujące koszty z tytułu podjętych czynności, związanych z obsługą pożyczki lub czynności windykacyjnych: (...) b) sporządzenie i wysłanie monitu papierowego: 15 PLN c) sporządzenie i wysłanie monitu telefonicznego: 5 PLN d) sporządzenie i wysłanie monitu sms: 2 PLN e) sporządzenie i wysłanie Wezwania do zapłaty: 30 PLN f) sporządzenie i wysłanie Ostatecznego wezwania do zapłaty: 30 PLN g) sporządzenie i wysłanie Wezwania do wykupu weksła: 30 PLN h) sporządzenie umowy ugody, porozumienia spłaty zadłużenia: 150 PLN i) sporządzenie aneksu do umowy: od 20 do 100 PLN j) rozpatrzenie wniosku o restrukturyzację: 100 PLN k) opłata za wizytę terenową: 50 PLN + koszty sądowe i egzekucyjne”;

Przedsiębiorca zawiadomiony o wszczęciu postępowania administracyjnego, pismem z dnia 12 marca 2014 roku, uzupełnionym pismem z dnia 18 marca 2014 roku przekazał żądane informacje, a korzystając z przysługującego prawa do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów, złożył wyjaśnienia dotyczące istotnych okoliczności sprawy.

W odniesieniu do postanowienia wskazanego w pkt I.1. sentencji decyzji Przedsiębiorca oświadczył, że klauzula pozostawała całkowicie martwa, a zamysłem jej wprowadzenia była wyłącznie chęć ochrony własnych interesów w sytuacji, w której pożyczkobiorca sfalszowałby przedstawione dokumenty, na podstawie których nastąpiła ocena ryzyka kredytowego. Niemniej jednak Przedsiębiorca zaniechał stosowania kwestionowanego postanowienia. Ustosunkowując się natomiast do postanowień z pkt I.2 i I.3. sentencji decyzji Przedsiębiorca poinformował jedynie, że dokonał korekty zakwestionowanych klauzul nadając im nowe brzmienie.

Przedsiębiorca odniósł się również do zarzutu dotyczącego braku określenia procedur jakimi się kieruje przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem należności, o którym mowa w pkt I.4. sentencji decyzji wskazując, że zarzut jest całkowicie błędny, jednakże dokonał modyfikacji procedury w taki sposób by była jasna i klarowna dla pożyczkobiorcy, który już na etapie zawarcia umowy ma pełną świadomość istniejącej procedury windykacyjnej, jej kolejnych etapów, stosowanych środków i związanych z tym kosztów. Przedsiębiorca przedstawił również opis kosztów, które ponosi w przypadku prowadzenia czynności windykacyjnych wobec kredytobiorcy.

Ponadto, odnośnie zarzutu z pkt II sentencji decyzji Przedsiębiorca poinformował, że przedstawił Prezesowi Urzędu jedynie formularze przedmiotowego weksła, które były przed podpisaniem przez pożyczkobiorcę uzupełniane o rzeczony zwrot „nie na zlecenie”, co znajduje odzwierciedlenie bezpośrednio w § 4 umowy pożyczki i gdzie figuruje postanowienie zgodnie z którym „pożyczkobiorca ustanawia prawne zabezpieczenie spłaty pożyczki, stanowiące integralną część niniejszej umowy w formie weksła in blanco zawierającego klauzulę „nie na zlecenie” wraz z deklaracją wekslową”. Przedsiębiorca jednocześnie oświadczył, że żadna wiarygodność nie została zbyta przez indos, czy w formie przelewu wiarygodności.

W kolejnych pismach z dnia 3 czerwca 2014 roku oraz 9 czerwca 2014 roku Przedsiębiorca wskazał, że z uwagi na krótkoterminowy charakter udzielanych pożyczek oraz okoliczność zaniechania stosowania umów zawierających zakwestionowane postanowienia, poprzez spłacenie ich przez pożyczkobiorców, doszło do zaprzestania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Na okoliczność powyższego Przedsiębiorca załączył kopie umów pożyczek udzielonych w okresie od 1 lipca 2013 roku do 31 grudnia 2014 roku oraz w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 7 marca 2014 roku, które są wszystkimi jakie zostały udzielone na podstawie zakwestionowanego wzorca umowy.

Ponadto Przedsiębiorca wskazał, że okoliczność, iż treść umowy pożyczki stosowanej w roku 2011 i 2012 stanowiła o zastosowaniu weksla in blanco i deklaracji wekslowej nie może przesądzać o postawieniu przez Prezesa Urzędu zarzutu o stosowaniu weksli nie zawierających klauzulę „nie na zlecenie”. Na powyższą okoliczność Przedsiębiorca przedstawił wzór weksla in blanco stosowanego w 2011 i 2012 roku, co do których z uwagi na brak zapłaty nie zaistniał obowiązek zwrotu weksli pożyczkodawcom.

Dodatkowo pismem z dnia 12 listopada 2014 roku Przedsiębiorca oświadczył, że umowy pożyczek o treści kwestionowanej przez Prezesa Urzędu w części wygasły, bądź też zostały usunięte z obrotu poprzez zastąpienie ich w drodze aneksu postanowieniami umowy, która jest korzystniejsza dla konsumenta i nie zawiera wątpliwych zapisów, a potwierdzenie czego Przedsiębiorca załączył stosowne dokumenty.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Piotra Kubale prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą P.P.H.U. „Jowita & Piotr” Piotr Kubale w miejscowości Ujazd jest przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Przedmiotem działalności Przedsiębiorcy jest udzielanie pożyczek konsumentom, co zgodnie z PKD zostało zakwalifikowane jako: pozostałe pośrednictwo pieniężne, pozostałe formy udzielania kredytów oraz pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych. (*dowód: karty od 41 do 43 akt post. adm.*)

Z informacji przekazanych przez Przedsiębiorcę wynika, że działa on w sektorze pożyczek gotówkowych, krótkoterminowych, w których termin spłaty wynosi każdorazowo 30 dni. Pożyczki udzielane są w kwotach od 1000 zł do 6000 zł i wypłacane konsumentom w siedzibie przedsiębiorcy lub w miejscu zamieszkania konsumenta. (*dowód: karty od 10 do 13 akt post. adm.*)

W okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 grudnia 2013 roku Przedsiębiorca zawarł [usunięto] umów pożyczek, natomiast w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 7 marca 2014 roku zawarte zostały [usunięto] umowy pożyczki. (*dowód: karta 47 oraz 181 akt post. adm.*)

W obrocie z konsumentami Przedsiębiorca wykorzystywał m.in. wzorzec umowy o nazwie „Umowa pożyczki”, który był stosowany co najmniej od 8 października 2012 roku i w którym zamieścił postanowienia o następującej treści: *Pożyczkodawcy przysługuje w każdym czasie prawo odstąpienia od Umowy i żądania natychmiastowego zwrotu pożyczki, jeżeli zwrot pożyczki będzie wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego Pożyczkobiorcy (§ 3 umowy pożyczki), Pożyczkobiorca oświadcza, że: (...) b) Wyraża zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w dokumentacji związanej z Umową, w celu właściwego wykonania zawartej Umowy, w celach statystycznych, w celach archiwalnych, w celach nawiązania kontaktu i oferowania usług i towarów handlowych, w celach przeprowadzania badań rynkowych, oraz związanych z badaniem wiarygodności, zastosowaniem odpowiednich zabezpieczeń wiarygodności, windykacją oraz oceną ryzyka w związku z wykonaniem Umowy oraz w przypadku zawierania takich Umów w przyszłości. Zgoda niniejsza przysługuje również po rozwiązaniu lub wygaśnięciu Umowy (§ 7 ppkt b) umowy pożyczki), Wszelkie sprawy sporne wynikające z niniejszej Umowy Strony będą rozwiązywały*

polubownie, w formie osobistego kontaktu, za pomocą środków porozumiewania się na odległość, lub w formie korespondencyjnej, a jeżeli nie będzie to możliwe, rozstrzygnie je Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi (§ 14 umowy pożyczki), Pożyczkobiorca poniesie następujące koszty z tytułu podjętych czynności, związanych z obsługą pożyczki lub czynności windykacyjnych: (...) b) sporządzenie i wysłanie monitu papierowego: 15 PLN c) sporządzenie i wysłanie monitu telefonicznego: 5 PLN d) sporządzenie i wysłanie monitu sms: 2 PLN e) sporządzenie i wysłanie Wezwania do zapłaty: 30 PLN f) sporządzenie i wysłanie Ostatecznego wezwania do zapłaty: 30 PLN g) sporządzenie i wysłanie Wezwania do wykupu weksla: 30 PLN h) sporządzenie umowy ugody, porozumienia spłaty zadłużenia: 150 PLN i) sporządzenie aneksu do umowy: od 20 do 100 PLN j) rozpatrzenie wniosku o restrukturyzację: 100 PLN k) opłata za wizytę terenową: 50 PLN + koszty sądowe i egzekucyjne (pkt 4 postanowień końcowych umowy pożyczki). (dowód: karty od 16 do 39 akt post. adm.)

Ww. wzorzec umowy pożyczki nie jest stosowany od 7 marca 2014 roku, na potwierdzenie czego Przedsiębiorca załączył umowy pożyczki zawarte w oparciu o nowy wzorzec, w którym kwestionowane postanowienia nie występują. Postanowienie z pkt I.1. sentencji decyzji zostało całkowicie usunięte, a postanowienie z pkt I.2 sentencji decyzji zmieniono w ten sposób, że konsumentowi dano możliwość wyboru, czy chce udzielić zgody na przetwarzanie danych osobowych, nadając brzmienie o następującej treści: *Pożyczkobiorca oświadcza, że: (...) b) **Wyraża zgodę / nie wyraża (niepotrzebne skreślić) zgody na przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w dokumentacji związanej z Umową, w celu właściwego wykonania zawartej Umowy, w celach statystycznych, w celach archiwalnych, w celach nawiązania kontaktu i oferowania usług i towarów handlowych, w celach przeprowadzania badań rynkowych, oraz związanych z badaniem wiarygodności, zastosowaniem odpowiednich zabezpieczeń wiarygodności, windykacją oraz oceną ryzyka w związku z wykonaniem Umowy oraz w przypadku zawierania takich Umów w przyszłości. Zgoda niniejsza przysługuje również po rozwiązaniu lub wygaśnięciu Umowy.*** Również postanowienie objęte pkt I.3. sentencji decyzji zmieniono w następujący sposób: *Wszelkie sprawy sporne wynikające z niniejszej Umowy Strony będą starały się rozwiązać polubownie, w formie osobistego kontaktu, za pomocą środków porozumiewania się na odległość, lub w formie korespondencyjnej, a jeżeli nie będzie to możliwe rozstrzygnie je sąd właściwy według przepisów kodeksu postępowania cywilnego.* Ponadto w odniesieniu do postanowienia z pkt I.4 sentencji decyzji opracowano i dodano do treści umowy procedurę windykacyjną, o następującej treści: *2. W celu wyegzekwowania swoich wymagalnych wierzytelności Pożyczkodawca może podjąć czynności egzekucyjne według procedury opisanej poniżej. 3. W przypadku istnienia opóźnienia w spłacie choćby części pożyczki: - wynoszącego 2 dni po terminie spłaty pożyczki określonym w § 7, pożyczkodawca wykona telefon lub sms przypominający do pożyczkobiorcy /koszt telefonu lub smsa jest bezpłatny/, - wynoszącego 7 dni po terminie spłaty pożyczki określonym w § 7, pożyczkodawca wyśle do pożyczkobiorcy za pośrednictwem publicznego operatora pocztowego listem poleconym za zwrotnym poświadczeniem odbioru pisemne wezwanie do zapłaty pożyczki /koszt wezwania wynosi 7 zł/, - wynoszącego 14 dni po terminie spłaty pożyczki określonym w § 7, pożyczkodawca wyśle do pożyczkobiorcy za pośrednictwem publicznego operatora pocztowego listem poleconym za zwrotnym poświadczeniem odbioru pisemne przed sądowe wezwanie do zapłaty pożyczki /koszt wezwania wynosi 7 zł/. 4. Koszty opisane w pkt 3 niniejszego paragrafu pokrywa pożyczkobiorca.* (dowód: karty od 185 do 190 oraz od 393 do 395 akt post. adm.)

Ponadto Przedsiębiorca przekazał umowy pożyczki zawarte w okresie od 1 lipca 2013 roku do 6 marca 2014 roku wraz dowodem ich spłaty, gdzie spłata ostatniej pożyczki miała miejsce 15 maja 2014 roku oraz umowy pożyczki, które pomimo, że nie zostały spłacone to wprowadzono do nich aneksy i co potwierdza całkowite wyeliminowanie z obiegu wzorca umowy zawierającego kwestionowane postanowienia w obu ww. sytuacjach. (dowód: karty od 192 do 374 oraz od 406 do 798 akt post. adm.)

W umowach z konsumentami Przedsiębiorca co najmniej od 8 października 2012 roku wykorzystuje wzór weksla in blanco wraz z oświadczeniem do weksla gwarancyjnego in blanco,

a na każdym formularzu weksla in blanco, który podpisywany jest przez konsumentów, a następnie wręczany kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o pożyczkę, znajduje się klauzula o treści: *Weksel nie na zlecenie. (dowód: karty 24 akt post. adm.)*

Przedsiębiorca oświadczył również, że w latach 2011-2012 przedstawiano konsumentom formularze weksli in blanco, które nie zawierały klauzuli *nie na zlecenie*, jednakże przed podpisaniem przez pożyczkobiorcę uzupełniane były o ww. zwrot (dowód: karty 164 akt post. adm.)

W 2013 roku Przedsiębiorca z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej osiągnął przychód w wysokości [usunięto] zł (dowód: karty od 208 do 209 akt post. adm.)

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa Urzędu ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W ocenie Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny. Wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli lub mogli stać się klientami Przedsiębiorcy, tj. zawrzeć z nim umowy w oparciu o wykorzystywane wzorce umów. Działania Przedsiębiorcy nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego przejawia się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. Skutkuje to uznaniem, że w niniejszej sprawie istnieje możliwość poddania zachowania Przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ocenę tę poprzedzić należy stwierdzeniem, że Piotr Kubale jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten za przedsiębiorcę uznaje m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Piotr Kubale jest osobą fizyczną prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą polegającą na udzielaniu pożyczek konsumentom. Posiadając status przedsiębiorcy w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, Piotr Kubale jest tym samym przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W konsekwencji jego działania podlegają kontroli z punktu widzenia przepisów tej ustawy.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (pkt 1), naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2) oraz nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Dla stwierdzenia ww. praktyk niezbędne jest, aby zachowanie przedsiębiorcy było **bezprawne i naruszało zbiorowy interes konsumentów.**

Bezprawność zarzuconej Przedsiębiorcy praktyki wynika z tożsamości stosowanych przez niego postanowień wzorców umów z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów również w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005 r. sygn. akt VI ACa 760/05 podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Jak wskazał Sąd Apelacyjny, naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04 SOKiK wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Przedstawione powyżej orzecznictwo potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a (w obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24). Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych, polegających na przestawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru. (...)* *Możliwość uznania zachowania przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wzorców umownych, które nie mają identycznego brzmienia jak postanowienia wpisane do rejestru, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, w sposób istotny zwiększa skuteczność obu instytucji (tj. niedozwolonych postanowień umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumenta), zniechęcając przedsiębiorców do obchodzenia wpisów dokonanych w rejestrze niedozwolonych postanowień.**

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia wzorców umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, których treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną wykładnię.

Także w jednym z ostatnich orzeczeń Sąd Najwyższy podzielił stanowisko, że użyte w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego określenie: „prawomocny wyrok stwierdzający uznanie za niedozwolone postanowienie wzorca umowy ma skutek wobec osób trzecich” oznacza, iż postanowienie uznane za niedozwolone, po wpisaniu go do rejestru, nie może być stosowane nie

tylko w stosunkach konkretnego przedsiębiorcy z innymi konsumentami, ale także wykluczone jest jego stosowanie we wzorcach innych przedsiębiorców, czyli we wszystkich stosunkach z konsumentami, w których zostało ono wykorzystane (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014r. sygn. akt I CSK 20/14).

Pkt I.1. sentencji decyzji

W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienie o treści: *Pożyczkodawcy przysługuje w każdym czasie prawo odstąpienia od Umowy i żądania natychmiastowego zwrotu pożyczki, jeżeli zwrot pożyczki będzie wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego Pożyczkobiorcy (§ 3 umowy pożyczki)*, mieści się w hipotezach klauzul wpisanych m.in. w pozycji 268, 574 i 1175 rejestru klauzul niedozwolonych.

Pierwsze z tych postanowień, wskazuje, że *Bank może wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części, w szczególności z powodu: 1) niespłacenia w terminie należności, o których mowa w § 13 ust. 1, 2) zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złej sytuacji finansowo majątkowej Kredytobiorcy, 3) znacznego obniżenia się realnej wartości złożonego zabezpieczenia lub utraty tego zabezpieczenia, 4) niedotrzymania innych warunków umowy kredytu*. Zgodnie z drugim, *Pro-Invest F & I zastrzega sobie prawo odstąpienia od umowy w całości lub w części i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności w przypadku, gdy: a) Pożyczkobiorca naruszył istotne postanowienia umowy; d) Sytuacja ekonomiczno-finansowa Pożyczkobiorcy pogorszyła się w sposób znaczny; f) Pożyczkobiorca naruszył jakiekolwiek inne postanowienie umowy albo przepis prawa w zakresie objętym jej treścią, w szczególności w przypadku: - zaniechania poinformowania „Pro-Invest F & I” o zamiarze zaciągnięcia pożyczek lub kredytów, bądź udzielenia poroczeń lub zaciągnięcie innych zobowiązań i podjęcie innych decyzji mających istotny wpływ na sytuację ekonomiczno finansową Pożyczkobiorcy*. Trzecie z postanowień stanowi, że *Forminx Finance zastrzega sobie prawo odstąpienia od umowy w całości lub części i postawienia pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności w przypadku gdy: a) Pożyczkobiorca naruszył istotne postanowienia umowy, d) Sytuacja ekonomiczno - finansowa Pożyczkobiorcy pogorszyła się w sposób znaczny, f) Pożyczkobiorca naruszył jakiekolwiek inne postanowienie umowy albo przepis prawa w zakresie objętym jej treścią w szczególności w przypadku - zaniechania poinformowania "FF" o zamiarze zaciągnięcia pożyczek lub kredytów, bądź udzielenia poroczeń lub zaciągnięcie innych zobowiązań i podjęcie innych decyzji mających istotny wpływ na sytuację ekonomiczno - finansową Pożyczkobiorcy*.

Jak zatem wynika z powyższego, postanowienie stosowane przez Przedsiębiorcę, w identyczny sposób jak ww. postanowienia wpisane do rejestru, pozwala Przedsiębiorcy na dowolną interpretację w zakresie oceny sytuacji majątkowej konsumenta. W uzasadnieniu wyroku z dnia 15 lutego 2006 r., sygn. akt XVII AmC 30/05, będącego podstawą wpisu do rejestru klauzuli w pozycji 1175, SOKiK wyraźnie wskazał, że uregulowanie przyznające jedynie Przedsiębiorcy prawo do odstąpienia od umowy, bez analogicznych uregulowań po stronie konsumenta, skutkujące postawieniem pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności powoduje, że rozkład praw i obowiązków stron umowy rozkłada się niesymetrycznie, czyniąc stroną uprzywilejowaną przedsiębiorcę. Ponadto konsument nie otrzymał nawet jakiegokolwiek możliwości przeciwdziałaniu wypowiedzeniu umowy np. poprzez wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości Przedsiębiorcy, czy też przedstawienie dodatkowego zabezpieczenia.

Postanowienie to pozwala zatem Przedsiębiorcy na zbyt daleko idącą interpretację co do tego czy i w jakim zakresie nastąpiło pogorszenie sytuacji ekonomiczno - finansowej konsumenta, przyznając prawo do zastosowania tak dotkliwej dla konsumenta sankcji jaką jest przecież odstąpienie od umowy i pozostawienie pożyczki w stan natychmiastowej wykonalności.

Zdaniem Prezesa Urzędu, okoliczności te przesądzają o stwierdzeniu, że zakwestionowane postanowienie jest tożsame z powołanymi klauzulami niedozwolonymi.

Pkt I.2. sentencji decyzji

Zastrzeżenia Prezesa Urzędu wzbudziło również postanowienie o treści: *Pożyczkobiorca oświadcza, że: (...) b) Wyraża zgodę na przetwarzanie jego danych osobowych zawartych w dokumentacji*

związanej z Umową, w celu właściwego wykonania zawartej Umowy, w celach statystycznych, w celach archiwalnych, w celach nawiązania kontaktu i oferowania usług i towarów handlowych, w celach przeprowadzania badań rynkowych, oraz związanych z badaniem wiarygodności, zastosowaniem odpowiednich zabezpieczeń wiarygodności, windykacją oraz oceną ryzyka w związku z wykonaniem Umowy oraz w przypadku zawierania takich Umów w przyszłości. Zgoda niniejsza przysługuje również po rozwiązaniu lub wygaśnięciu Umowy (§ 7 ppkt b) umowy pożyczki), które w ocenie Prezesa Urzędu jest tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w pozycji 1181 o treści: *Wyrażam zgodę na wprowadzenie do bazy danych i przetwarzanie moich danych osobowych obecnie i w przyszłości przez "FF" (zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Ochronie Danych Osobowych) w zakresie wynikającym z niezbędnych czynności kontrolnych z tytułu ubiegania się oraz otrzymania pożyczki, w pozycji 1752 o treści: Zainteresowany wyraża zgodę na udostępnienie swoich danych osobowych oraz wyraża zgodę na przechowywanie, przetwarzanie, przekazywanie i wykorzystanie jego danych osobowych w celu przewidzianym umową, marketingowym i reklamowym przez pośrednika, wierzyciela i osoby trzecie. Pośrednik będzie postępować z danymi osobowymi zainteresowanego zgodnie z obowiązującymi przepisami a w szczególności zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych oraz w pozycji 1763 o treści: Zainteresowany wyraża zgodę na udostępnienie swoich danych osobowych przekazanych pośrednikowi w celu opracowania niniejszej umowy. Dalej wyraża zgodę na przechowywanie i przetwarzanie jego danych osobowych oraz wykorzystywanie ich przez pośrednika lub osobę trzecią w celu składania ofert handlowych lub oferowania usług na czas nieokreślony zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych.*

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w uzasadnieniu wyroku, w którym uznał klauzule wpisane w pozycji 1752 i 1763 rejestru za niedozwolone (wyrok z dnia 5 września 2008 r., sygn. akt XVII AmC 341/07) stwierdził jednoznacznie, że postanowienia te kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W obydwu postanowieniach umownych konsument wyraża bowiem zgodę na wykorzystywanie jego danych również przez bliżej nieokreślone osoby trzecie w celach niekoniecznie związanych z przedmiotem umowy. Tymczasem art. 23 ustawy o ochronie danych osobowych wyraźnie wskazuje w jakim zakresie dopuszczalne jest przetwarzanie danych osobowych. Zgoda na przetwarzanie w postaci oświadczenia woli musi zostać złożona świadomie, wyraźnie oraz co najważniejsze swobodnie. Ponadto zgoda na przetwarzanie danych osobowych nie może być zgodą blankietową tzn. taką, która nie wskazuje celu w jakim dane mogą być przetwarzane. Stanowisko takie potwierdza wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 kwietnia 2003 roku (II SA 2135/02), który stwierdził, że zgoda na przetwarzanie danych osobowych musi być wyraźna. Nie spełnia tego wymagania podpisanie oświadczenia o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych, stanowiącego dodatkowy element innego zobowiązania niezawierającego informacji o celach i zakresie przetwarzania tych danych.

Zdaniem sądu, poprzez umieszczenie powyższej zgody we wzorcu umownym, konsument nie miał szansy na swobodne jej udzielenie, jak również nie miał możliwości, aby wyrazić sprzeciw co do przetwarzania jego danych osobowych lub ograniczenia jego zakresu.

W ocenie sądu, takie ukształtowanie klauzul umownych odnoszących się do przetwarzania danych osobowych konsumenta sprzeczne jest z powołanym art. 23 ustawy o ochronie danych osobowych i jako takie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

Również w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 lutego 2006 r., sygn. akt XVII AmC 30/05, będącego podstawą wpisu do rejestru klauzuli w pozycji 1181, SOKiK wyraźnie wskazał, że umieszczenie we wzorcu postanowienia stanowiącego jednocześnie zgodę na przetwarzanie danych osobowych sprawia, że zawarcie umowy pożyczki uzależnione jest od wyrażenia zgody na przetwarzanie danych, przy tak ukształtowanym wzorcu, nie wyrażając zgody na przetwarzanie danych, nie sposób zawrzeć umowy z przedsiębiorcą.

Jak zatem wynika z powyższego wyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych konsumenta musi być decyzją autonomiczną i zależną tylko od jego woli. Zamieszczenie we wzorcu jednoznacznej deklaracji („wyrażam zgodę”) pozbawia konsumenta swobody podjęcia

decyzji w tym zakresie, gdyż zgoda była jednym z postanowień wzorca stosowanego przez Przedsiębiorcę.

Zdaniem Prezesa Urzędu, mimo różnic w treści, postanowienie stosowane przez Przedsiębiorcę wywołuje tożsame skutki prawne jak powołane wyżej klauzule niedozwolone, tym samym Prezes Urzędu uznał, że praktyka Spółki jest bezprawna.

Pkt I.3. sentencji decyzji

Prezes Urzędu stwierdził, że tożsamość z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych zachodzi w odniesieniu do postanowienia wzorca Przedsiębiorcy o treści: *Wszelkie sprawy sporne wynikające z niniejszej Umowy Strony będą rozstrzygane polubownie, w formie osobistego kontaktu, za pomocą środków porozumiewania się na odległość, lub w formie korespondencyjnej, a jeżeli nie będzie to możliwe, rozstrzygnie je Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi (§ 14 umowy pożyczki).*

Tej treści postanowienia były wielokrotnie uznawane za niedozwolone. Przykładowo wyrokiem z dnia 12 stycznia 2006 r. sygn. akt XVII Amc 22/05 SOKiK orzekł, że niedozwolone jest postanowienie w brzmieniu: *Ewentualne spory wynikłe na tle wykonania umowy strony poddają rozstrzygnięciu sądowi właściwemu miejscowo dla siedziby pożyczkodawcy* (pozycja 640 rejestru). W uzasadnieniu wyroku SOKiK podniósł, że postanowienie to spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej z art. 385¹ § 1 oraz 385³ pkt 23 Kodeksu cywilnego. SOKiK podkreślił, że wyłączenie zasady właściwości ogólnej sądu może być dodatkową dolegliwością dla konsumentów powodującą np. stratę czasu na przejazd i konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów w celu obrony swoich interesów. Zdaniem SOKiK, takie postanowienie może ujemnie wpływać na zachowania konsumentów, ograniczając lub nawet wyłączając możliwość realizacji przysługujących im uprawnień.

Podobne stanowisko SOKiK przedstawił w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 grudnia 2006 r. sygn. akt XVII Amc 34/06. Na jego podstawie do rejestru, w pozycji 1024, wpisana została klauzula o treści: *Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu właściwego dla siedziby pożyczkodawcy*. SOKiK uznał, że ww. postanowienie przewiduje poddanie sporu do rozpoznania sądowi, który nie zawsze będzie właściwy miejscowo. Postanowienie wyłącza bowiem możliwość skorzystania z właściwości przemiennej. SOKiK zauważył, że w sytuacjach, gdy miejsce zamieszkania konsumenta i miejsce wykonania umowy będzie położone poza okręgiem sądu właściwego dla siedziby przedsiębiorcy, postanowienie będzie narzucało rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie wzorca Przedsiębiorcy jest tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru. Bez wątplenia ww. postanowienie ogranicza zarówno konsumentowi, jak i Przedsiębiorcy możliwość wyboru sądu, który zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego należy uznać za właściwy do rozstrzygnięcia sporu powstałego na tle wiążącej ich umowy. Jak wynika z powołanych wyroków, za niezgodne z art. 385³ pkt 23 Kodeksu cywilnego uznaje się postanowienia, które nie tylko wyłączają właściwość sądu wyznaczonego według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w ogóle, ale także te, które ograniczają zakres możliwości przewidzianych w tej ustawie, co może negatywnie wpływać na sytuację procesową konsumentów.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie, mieści się w hipotezach przywołanych powyżej klauzul niedozwolonych i uznał zatem, że praktyka Przedsiębiorcy w tym zakresie jest bezprawna.

Pkt I.4. sentencji decyzji

Prezes Urzędu zakwestionował również postanowienie wzorca umowy o treści: *Pożyczkobiorca poniesie następujące koszty z tytułu podjętych czynności, związanych z obsługą pożyczki lub czynności windykacyjnych: (...) b) sporządzenie i wysłanie monitu papierowego: 15 PLN c) sporządzenie i wysłanie monitu telefonicznego: 5 PLN d) sporządzenie i wysłanie monitu sms: 2 PLN e) sporządzenie i wysłanie Wezwania do zapłaty: 30 PLN f) sporządzenie i wysłanie Ostatecznego wezwania do zapłaty: 30 PLN g) sporządzenie i wysłanie Wezwania do wykupu weksla: 30 PLN h) sporządzenie umowy ugody, porozumienia spłaty zadłużenia: 150 PLN i) sporządzenie aneksu do umowy: od 20 do 100 PLN j) rozpatrzenie wniosku o restrukturyzację: 100 PLN k) opłata za wizytę terenową: 50 PLN + koszty sądowe i egzekucyjne (pkt 4 postanowień końcowych umowy pożyczki).*

W ocenie Prezesa Urzędu, jest ono zbieżne przedmiotowo z postanowieniem wpisanym do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod pozycją 1796. Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2009 r. sygn. akt XVII Amc 624/09 SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu- 13 zł, 2) korespondencja kierowana do kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego), za każde pismo. Opłata za korespondencję kierowaną do poręczycieli bank obciąża dodatkowo kredytobiorców według tych samych stawek- 15 PLN; 3) wyjazd interwencyjny do kredytobiorcy- 50 PLN.* SOKiK stwierdził m.in., że brak określenia procedur jakimi kieruje się bank przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem należności może prowadzić do dowolności jego działania w zakresie zasad, terminów czy częstotliwości korzystania z wymienionych środków i w związku z tym do znacznego zwiększenia zadłużenia konsumenta. Sąd podkreślił, że brak regulacji w tym zakresie powoduje, że przedsiębiorca ma możliwość podejmowania działań, a tym samym naliczania ww. opłat według własnego uznania, bez zachowania określonej kolejności i terminów. Postanowienie nie wyłącza przy tym możliwości równoległego podejmowania działań, za które przedsiębiorca również nalicza konsumentowi stosowne opłaty. Jak zauważył SOKiK, konsument może w konsekwencji ponosić dodatkowe, znaczące i nieuzasadnione koszty. SOKiK podkreślił także, że treść tego postanowienia może wywoływać u konsumenta błędne przekonanie co do praw i obowiązków wynikających z zawartej umowy zwłaszcza, że na podstawie wzorca konsument nie jest w stanie ustalić, jakie w przypadku opóźnień w zapłacie środki podejmie bank, z jaką częstotliwością i w jakiej kolejności. Konsument nie ma w konsekwencji pełnej wiedzy o rodzaju i wysokości opłat, które obowiązany będzie uiścić na wypadek opóźnienia w spłacie kredytu. SOKiK zaznaczył, że możliwość wielokrotnego podejmowania przez przedsiębiorcę czynności windykacyjnych w krótkich odstępach czasu w sposób rażąco narusza interesy ekonomiczne konsumenta w szczególności w tych sytuacjach, gdy pobierane opłaty nie odzwierciedlają nakładów rzeczywiście poniesionych przez przedsiębiorcę, przynosząc mu nieuzasadnione korzyści. SOKiK ocenił, że postanowienie to narusza również zasady lojalnego kontraktowania i równorzędnego traktowania konsumenta. Ww. okoliczności przesądziły o uznaniu, że tej treści postanowienie spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej z art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając jego interesy.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane postanowienie mieści się w hipotezie przytoczonej klauzuli niedozwolonej. Przede wszystkim przewidując opłaty za czynności windykacyjne postanowienie to nie określa procedur obciążania nimi konsumenta. Zgodnie z jego treścią, podobnie jak w przypadku klauzuli wpisanej do rejestru w pozycji 1796, to Przedsiębiorca może dowolnie decydować zarówno o zastosowaniu poszczególnych środków, jak i o ich kolejności i terminach, a konsument nie ma możliwości ustalenia, jakimi opłatami i kiedy (w

jakich odstępach czasu) zostanie obciążony w razie niespłacenia pożyczki w terminie określonym w umowie. Należy ponadto uwzględnić, że ww. postanowienie może być podstawą do wielokrotnego podejmowania czynności windykacyjnych wobec konsumenta w krótkich odstępach czasu, a w konsekwencji wielokrotnego obciążania konsumenta opłatami za ich wykonanie. Nie jest też wykluczone, że konsument może być obciążony kilkoma opłatami równocześnie. Skutek zastosowania postanowienia jest więc taki sam, jak klauzuli niedozwolonej-konsument nie uzyskuje pełnej wiedzy co do podjętych wobec niego działań w razie niespłacenia pożyczki w terminie określonym w umowie. Reasumując, należy uznać, że została spełniona przesłanka bezprawności działania przedsiębiorcy.

Jak wskazano powyżej, dla spełnienia przesłanek praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niezbędne jest ponadto wykazanie, że **bezprawne działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów**.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Zdaniem Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę jako zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Pod tym pojęciem należy rozumieć stricte ekonomiczne interesy konsumentów (o wymiarze majątkowym) oraz prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom możliwość dokonywania transakcji przy całkowitym zrozumieniu, jaki jest ich rzeczywisty sens ekonomiczny i prawny na etapie przedkontraktowym i w czasie wykonywania umowy.

Fakt, że Przedsiębiorca posługuje się w obrocie z konsumentami wzorcami umów powoduje, że skutkami jego działań dotknięty może być nieoznaczony z góry krąg konsumentów, którego nie da się zidentyfikować - wszyscy jego dotychczasowi i przyszli kontrahenci. Zarzucona Przedsiębiorcy praktyka ma więc charakter powtarzalny i skierowana jest do osób, które nie są zindywidualizowane.

Praktyka Spółki narusza ekonomiczne i pozaekonomiczne interesy konsumentów. Naruszenie ekonomicznych interesów konsumentów związane jest ze stosowaniem postanowień, które umożliwiają Przedsiębiorcy odstąpienie od umowy i postawienie pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności (pkt I.1. sentencji decyzji), co zmusi konsumenta do pozyskania w krótkim czasie dużej ilości pieniędzy, których zazwyczaj nie posiada oraz naliczaniem opłat windykacyjnych całkowicie dowolnie, bez zastosowania jakichkolwiek stałej procedury w tym zakresie (pkt I.4. sentencji decyzji), co może spowodować obciążenie wieloma dodatkowymi opłatami. Pozostałe postanowienia godzą głównie w pozaekonomiczne interesy konsumentów,

pozbawiając konsumenta prawa do odmowy wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych (pkt I.2. sentencji decyzji), czy utrudniają dostęp do sądu (pkt I.3. sentencji decyzji)

Warto jednocześnie zauważyć, że dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie jest konieczne wystąpienie na rynku skutków danej praktyki. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia (art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). Nie jest zatem konieczne, aby którykolwiek z konsumentów został dotknięty skutkami stosowanej przez Przedsiębiorcę praktyki. Wystarczająca jest choćby potencjalna możliwość wystąpienia negatywnych skutków praktyki wobec nieograniczonej liczby konsumentów.

W świetle powyższego, Prezes Urzędu uznał, że w rozpatrywanej sprawie spełnione zostały przesłanki niezbędne do przypisania Przedsiębiorcy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów: **wykazana została bezprawność jego działań oraz naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.**

Podstawą rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu odnośnie pkt I sentencji decyzji jest art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z tym przepisem, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania stosowania zarzucanej praktyki spoczywa, stosownie do art. 27 ust. 3 ustawy, na przedsiębiorcy.

Jak ustalono, wzorzec umowy pożyczki w której zamieszczono kwestionowane postanowienia, Spółka stosowała w obrocie z konsumentami do dnia 6 marca 2014 roku.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu uznał, że w dniu 7 marca 2014 roku Spółka zaniechała stosowania ww. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów i **orzekł jak w pkt I sentencji decyzji.**

Pkt II sentencji decyzji

W prowadzonym postępowaniu Prezes Urzędu zarzucił Przedsiębiorcy stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na niezamieszczaniu na wekslu - podpisywanym przez pożyczkobiorców - będącym zabezpieczeniem świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki, klauzuli „nie na zlecenie” lub równoznacznej, co mogło stanowić naruszenie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 715).

Wstępna ocena uzasadniała podejrzenie, że weksle in blanco, który Przedsiębiorca przedstawia kredytobiorcom w celu podpisania, nie zawierają klauzuli „nie na zlecenie” lub innej równoznacznej. Zgodnie natomiast z art. 41 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt powinien zawierać ww. klauzulę lub równoznaczną.

Po zapoznaniu się z wyjaśnieniami Przedsiębiorcy udzielonymi w toku niniejszego postępowania administracyjnego, jak również z dostarczonym materiałem dowodowym stwierdzono, że w umowach z konsumentami Przedsiębiorca co najmniej od 8 października 2014 roku wykorzystuje wzór weksła in blanco wraz z oświadczeniem do weksła gwarancyjnego in blanco, w którym znajduje się klauzula o treści: *Weksel nie na zlecenie*. W toku postępowania Przedsiębiorca oświadczył co prawda, że w latach 2011-2012 przedstawiał konsumentom weksle in blanco, które rutynowo nie zawierały wspomnianej klauzuli, jednakże jak wskazał, przed podpisaniem przez pożyczkobiorcę weksle były uzupełniane o wymaganą klauzulę. Prezes

Urzędu nie dysponuje materiałem dowodowym, który umożliwiałby dokonanie innych ustaleń w tym zakresie.

Tym samym uznać należy, że przedstawiane konsumentom przez Przedsiębiorcę weksle in blanco spełniają wymagania określone w art. 41 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim.

W związku z powyższym, w odniesieniu do postawionego Przedsiębiorcy zarzutu podstawę rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu stanowi art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Zgodnie z tym przepisem, gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części.

W wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. sygn. akt III SA 2225/01 Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził m.in. że *przesłanka bezprzedmiotowości występuje, gdy brak jest podstaw prawnych do merytorycznego rozstrzygnięcia danej sprawy w ogóle bądź nie było podstaw do jej rozpoznania w drodze postępowania administracyjnego. Bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia. Bezprzedmiotowość wynika z przyczyn podmiotowych lub przedmiotowych (...). Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego to brak przedmiotu postępowania. Tym przedmiotem jest zaś konkretna sprawa, w której organ jest władny i jednocześnie zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie przepisów prawa materialnego o uprawnieniach lub obowiązkach indywidualnego podmiotu.*

Okoliczności stanowiące podstawę do umorzenia postępowania mogą pojawić się zarówno przed wszczęciem postępowania, jak i w jego trakcie. Przepis art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego znajdzie zatem zastosowanie również wówczas, gdy przesłanka czyniąca postępowanie bezprzedmiotowym istniała już w chwili jego wszczęcia, ale stała się organowi znana dopiero w toku postępowania administracyjnego.

Zdaniem Prezesa Urzędu, taka właśnie sytuacja występuje w niniejszej sprawie, w której nie jest możliwe przypisanie Przedsiębiorcy stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym w zakresie omawianego zarzutu nie jest możliwe prowadzenie przeciwko Przedsiębiorcy postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji wydanie decyzji merytorycznej.

Należy zauważyć, że ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera samodzielnej podstawy prawnej odnoszącej się do sposobu rozstrzygnięcia w przypadku, gdy zachodzi bezprzedmiotowość postępowania. Art. 83 powołanej ustawy przewiduje jednak, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r.- Kodeks postępowania administracyjnego.

W świetle powyższego, Prezes Urzędu **orzekł jak w pkt II sentencji decyzji.**

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury UOKiK w Poznaniu
Jarosław Krüger

Otrzymuje:

Piotr Kubale, P.P.H.U. „Jowita & Piotr”
reprezentowany przez: **[usunięto]**